
9.0 Testning af 'non- or low-literate' (NLL)-kursister på Danskuddannelse 1

Af Rune Nielsen, PhD, Neuropsykolog og Dansk og Beskæftigelse, SIRI

Vurdering af læse- og skrivefærdigheder hos målgruppen for Danskuddannelse 1 (NLL-voksne) sker ved hjælp af modultest og prøver, som udarbejdes af SIRI. Der testes i mundtlige færdigheder på modul 1-5 og skriftlige færdigheder (læsning og skrivning) på modul 2-5, hvoraf der kun er skrevetest på modul 3-5. Der er udgivet reviderede mundtlige modultest i 2020-22, hvor testenes design i højere grad end tidligere er tilpasset målgruppen for Danskuddannelse 1. De skriftlige modultest er også under revision, bl.a. med henblik på øget tilpasning af testenes design til målgruppens generelle kognitive forudsætninger.

9.1 Testning af 'non- or low-literate'-voksne

Forskning inden for testning af personer med begrænset eller ingen formel skolegang ('non- or low-literates', herefter NLL) viser, at NLL-gruppen er følsom overfor gængse testdesign, som forudsætter træning af kognitive evner, som fx visuel opfattelse, logisk tænkning, hukommelses- og indlæringsstrategier, udvikling af ordforråd og sproglig forståelse samt øget arbejdshukommelse. Dette gælder også sprogtestning. Skolegang giver udover styrkede kognitive evner erfaring i at forstå og agere i en testsituation samt erfaring i at løse gængse opgavetyper til fx sprogtestning. Desuden ser formel skolegang ud til at forstærke særlige tilgange og værdier omkring læring og testning og til at udvikle evnen til at gå fra mere konkret tænkning til at tænke i antagelser; man bliver fx bedre til at tænke abstrakt og ræsonnere sig frem til slutninger baseret på verbale udsagn, og man tænker i højere grad hypotetisk-deduktivt og kan ud fra logik finde frem til det rette svar (A. Ardila et al., 2010,). Flere studier har desuden vist, at der er evidens for, at tidlig tilegnelse af læsefærdigheder påvirker kognitive processer, hjernens udvikling og hjernens funktionelle og strukturelle organisering (Carreiras et al., 2009; Castro-Caldas, Petersson, Reis, Stone-Elander, & Ingvar, 1998) og dermed styrker forudsætninger for at præstere i gængse test.

Selvom uddannelsesniveau har en væsentlig indflydelse på præstationen i de fleste test, så afspejler det ikke systematisk problemløsningsevne eller begavelse i hverdagslivet. Når test, som i højere grad er målrettet viden og erfaringer fra hverdagslivet, bruges til personer med meget begrænset eller helt uden formel skolegang, klarer de sig ofte lige så godt som højtuddannede personer (T.R. Nielsen, Vogel, & Waldemar, 2012 og T. Rune Nielsen et al., 2018). Det kan derfor være problematisk, når lave kognitive testresultater hos personer med begrænset formel skolegang, læsefærdigheder på modermålet og færdigheder i testsproget er blevet foreslået eller brugt til at fortolke forskelle i læringsmuligheder for de specifikke testede evner hos personer (Ardila et al., 2010; Kosmidis, 2018; T. R. Nielsen, 2019). Svage kognitive forudsætninger kan dog anvendes til at underbygge pædagogiske observationer af svag læringsprogression, fx ved tilegnelse af skriftsprog (Nielsen, T. R. & Vinner, P. 2023).

På Danskuddannelse 1 vurderes læse- og skrivefærdigheder hos non- or low literate-voksne (NLL) ved hjælp af modultest og prøver. Disse test og prøver bruges til at vurdere en kursists færdigheder baseret på universelle kriterier på en fastlagt skala (karakterskala og CEFR-niveaubeskrivelser). Andre eksempler på testning, der anvender universelle kriterier, er køreprøver og Indfødsretsprøven. Dette adskiller sig fra fx testning af kognition, hvor man skal vurdere, om personer klarer bedre eller dårligere end forventet ud fra deres baggrund. Her benyttes som regel et psykometrisk kriterium, hvor man bør tage forbehold for personens alder, skolegang, kulturelle og sproglige baggrund og evt. køn. Ved udvikling af sprogtest, som fx modultest og prøver, kan det være hensigtsmæssigt at tilpasse formater og indhold til målgruppens kognitive forudsætninger.

9.2 Referencer

- Ardila, A., Bertolucci, P. H., Braga, L. W., Castro-Caldas, A., Judd, T., Kosmidis, M. H., Rosselli, M. (2010). Illiteracy: the neuropsychology of cognition without reading. *Arch. Clin. Neuropsychol*, 25(8), 689-712.
- Carreiras, M., Seghier, M. L., Baquero, S., Estevez, A., Lozano, A., Devlin, J. T., & Price, C. J. (2009). An anatomical signature for literacy. *Nature*, 461(7266), 983-986.
- Castro-Caldas, A., Petersson, K. M., Reis, A., Stone-Elander, S., & Ingvar, M. (1998). The illiterate brain. Learning to read and write during childhood influences the functional organization of the adult brain. *Brain*, 121 (Pt 6), 1053-1063.
- Kosmidis, M. H. (2018). Challenges in the neuropsychological assessment of illiterate older adults. *Language, Cognition and Neuroscience*, 33(3), 373-386. doi:10.1080/23273798.2017.1379605
- Nielsen, T. R., Segers, K., Vanderaspoilden, V., Bekkhus-Wetterberg, P., Minthon, L., Pissioti, A., Gkioka, M. (2018). Performance of middle-aged and elderly European minority and majority populations on a Cross-Cultural Neuropsychological Test Battery (CNTB). *The Clinical Neuropsychologist*, 32(8), 1411-1430.
- Nielsen, T. R. (2019). Effects of Illiteracy on the European Cross-Cultural Neuropsychological Test Battery (CNTB). *Arch Clin Neuropsychol*, 34(5), 713-720. doi:10.1093/arclin/acy076
- Nielsen, T. R. & Vinner, P. 2023, Cognitive Assessment of Literacy learning Difficulties in Adult Non- or Low-literate Second Language Learners .Publiceres i Scandinavian Journal of Psychology i 2023.
- Nielsen, T. R., Vogel, A., & Waldemar, G. (2012). Comparison of performance on three neuropsychological tests in healthy Turkish immigrants and Danish elderly. *Int. Psychogeriatr*, 24(9), 1515-1521.
- Reis, A., & Castro-Caldas, A. (1997). Illiteracy: a cause for biased cognitive development. *J. Int. Neuropsychol. Soc*, 3(5), 444-450.